

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. birželio 14 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė), Gražinos Davidonienės (pranešėja) ir Algirdo Taminsko, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo D. G. kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo D. G. ieškinį atsakovams uždarajai akcinei bendrovei „Transadria“ ir T. V. dėl turtinės žalos atlyginimo, trečiasis asmuo D. Š..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių solidariąją juridinio asmens atsakomybę, kai netinkamai organizuojama juridinio asmens veikla lemia žalos atsiradimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas D. G. ieškiniu prašė priteisti solidariai iš atsakovų UAB „Transadria“ ir T. V. 7000 Eur turtinės žalos atlyginimą, 5 procentų dydžio procesines palūkanas ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovas nurodė, kad jis nuo 2019 m. gruodžio 30 d. užsiima lengvųjų automobilių nuoma. 2020 m. kovo 12 d. ieškovas atsakovui T. V. išnuomojo automobilį „Audi A4“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) įsigytą už banko paskolą. Iš pradžių atsakovas T. V. nuomą mokėjo ir nuomos laikotarpį vis pratęsavo, tačiau vėliau ieškovas gavo informaciją iš ikiteisminio tyrimo pareigūnų, kad jo automobilis yra parduotas ir sunaikintas. Atsakovas T. V. išnagrinėtoje baudžiamojoje byloje pripažino savo kaltę ir buvo nuteistas. Ieškovas nurodė, kad Klaipėdos apylinkės teismo sprendimu baudžiamojoje byloje Nr. 1-236-726/2021 nustatyta, jog T. V., žinodamas, jog automobilio negrąžins, 2020 m. kovo–gegužės mėnesiais pardavė minėtą automobilį UAB „Transadria“, atstovaujama įmonės darbuotojo D. Š., kuris veikė kaip juridinio asmens atstovas. Ieškovas nurodė, kad atsakovė UAB „Transadria“ minėtą automobilį išardė dalimis ir kartu su kitu metalo laužu pardavė į metalo laužo supirktuvę, likusias neparduotas automobilio dalis atsakovė taip pat likvidavo. Ieškovo teigimu, atsakovė UAB „Transadria“ automobilį iš atsakovo T. V. priėmė neteisėtai, nesilaikydama teisės aktų reikalavimų, dėl to bendrais atsakovų veiksmais ieškovui padaryta 7000 Eur žala. Nors atsakovų veiksmai atlikti skirtingu metu, tačiau jie priežastiniu ryšiu tiesiogiai susiję su atsiradusia žala.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. liepos 13 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies ir priteisė ieškovui D. G. solidariai iš atsakovų UAB „Transadria“ ir T. V. 4800 Eur turtinės žalos atlyginimą, 5 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą 4800 Eur sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2021 m. lapkričio 3 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; priteisė ieškovui iš atsakovės UAB „Transadria“ 313,50 Eur, iš atsakovo T. V. – 313,50 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo; kitą ieškinio dalį atmetė.
5. Teismas nustatė, kad D. G., vykdydamas individualią veiklą, nuo 2019 m. gruodžio 30 d. užsiėmė transporto priemonių nuoma ir išperkamąja nuoma. Pažymėta, kad byloje nėra ginčo, jog ieškovas 2020 m. kovo 12 d. išnuomojo sau priklausančią automobilį „Audi A4“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) atsakovui T. V..
6. Teismas nurodė, kad baudžiamosios bylos duomenys patvirtina, jog atsakovas T. V. pardavė UAB „Transadria“ mažiausiai du automobilius – „Volkswagen Golf“ ir „Škoda Octavia“. Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. kovo 26 d. nuosprendyje baudžiamojoje byloje Nr. 1-236-729/2021 nurodyta, kad iš Reikalaujamų daiktų, dokumentų pateikimo protokolo matyti, jog UAB „Transadria“ direktorius J. D. nurodė, kad negali pateikti automobilio „Audi A4 B8“ nei kėbulo, nei jo dalių, nes tokių neturi. Teismo vertinimu, ši atsakovės UAB „Transadria“ nurodyta aplinkybė neįrodo, jog UAB „Transadria“ veiksmuose nėra civilinei atsakomybei kilti nustatytų sąlygų. UAB „Transadria“ direktorius patvirtino, kad teismo trečiuoju asmeniu į bylos nagrinėjimą įtrauktas D. Š. buvo ir tebėra atsakovės vadybininkas, kuris turėjo įgaliojimus tiek bendrauti su klientais, perduoti dokumentus, pinigus, tiek pats ardyti automobilius, skirtus utilizuoti, tiek tokius nurodymus duoti šaltkalviams. Trečiasis asmuo D. Š. teismui patvirtino, kad automobilio „Audi A4“ pirkimo–pardavimo sandoris įvyko UAB „Transadria“ teritorijoje, čia automobilis buvo laikomas ir ardomas. Trečiasis asmuo taip pat patvirtino, kad kaip vadybininkas jis turėjo teisę disponuoti UAB „Transadria“ turtu, įrankiais, bet kada įeiti į UAB „Transadria“ teritoriją, automobilį ardė kartu su kitais UAB „Transadria“ darbuotojais. Nors byloje nėra įrodymų, kad automobilio dalys buvo parduotos UAB „Transadria“ vardu, tačiau D. Š. patvirtino, kad likusias automobilio dalis pardavė kartu su kitu UAB „Transadria“ priklausančiu metalo laužu, o tai įrodo, kad įmonė iš to gavo pajamų. Nors atsakovas T. V. nurodė, kad automobilį pardavė D. Š., tačiau taip pat patvirtino, kad sandoris įvyko UAB „Transadria“ teritorijoje, kur jis ir anksčiau jau buvo

pardavęs automobilius atsakovei. Pats D. Š. patvirtino, kad jis negalėjo įforminti automobilio pirkimo UAB „Transadria“ vardu, nes nebuvo visų reikiamų dokumentų, bet patikėjo T. V., kad tokie dokumentai bus pateikti vėliau.

7. Teismas nusprendė, kad UAB „Transadria“ neveikimas – nevykdymas pareigos reglamentuoti darbuotojų (nagrinėjamu atveju vadybininko D. Š. ir jam ginčo automobilį padėjusių ardyti darbuotojų) pareigybes, užtikrinti, kad į įmonės teritoriją būtų galima patekti tik darbo laiku arba registruojant atvejus, kai yra būtinybė dėl darbo specifikos patekti ne darbo metu, darbo įrankių naudojimo kontrolės nebuvimas, nevedimas parduoto metalo laužo tinkamos apskaitos – yra susijęs priežastiniu ryšiu su ieškovo patirta žala ir atsiradę padariniai nėra pernelyg nutolę nuo neteisėtų veiksmų. Pažymėta, kad D. Š. pripažino, jog su T. V. juos siejo „darbiniai santykiai, darbinis ryšys“. Po šio įvykio trečiasis asmuo D. Š. buvo iškviestas atsakovės direktoriaus „darbiniam“ susitikimui, jam buvo pareikšta žodinė pastaba ir nors jo pareigybė nepakeista, tačiau nebeleista „dirbti su popieriais“. Teismas konstatavo, kad atsakovei UAB „Transadria“ civilinė atsakomybė kyla už veiksmus (neveikimą), kuriais ji sudarė sąlygas kilti ieškovo žalai. Teismas konstatavo žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme, nes be UAB „Transadria“ darbuotojų ir paties direktoriaus veiksmų tokia žala nebūtų atsiradusi.
8. Teismas nustatė, kad ieškovas D. G. automobilį įsigijo už 4800 Eur. Teismas nurodė, kad ieškovas nepateikė įrodymų, kurie patvirtintų jo nurodomą aplinkybę apie tai, kad jis investavo į ginčo automobilį šį remontuodamas. Teismas nusprendė, kad ieškovo ieškinys yra tenkinamas iš dalies, ieškovui solidariai iš atsakovų priteisiant 4800 Eur turatinės žalos atlyginimo.
9. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės UAB „Transadria“ apeliacinį skundą, 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimu panaikino Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. liepos 13 d. sprendimo dalį, kuria iš UAB „Transadria“ priteistas 4800 Eur dydžio turatinės žalos atlyginimas, 5 proc. dydžio procesinės palūkanos ir 313,50 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo ieškovo D. G. naudai, ir dėl šios dalies priėmė naują sprendimą – ieškovo ieškinį atsakovei UAB „Transadria“ atmetė. Kitą sprendimo dalį paliko nepakeistą.
10. Kolegija nurodė, kad nors trečiasis asmuo D. Š. yra atsakovės UAB „Transadria“ darbuotojas (vadybininkas), byloje nėra duomenų, kad ginčo automobilis pirktas iš UAB „Transadria“ lešų, įmonės vardu. Bylos nagrinėjimo metu D. Š. nurodė, jog ginčo automobilį pirkto asmeniškai savo reikmėms, nes automobilis neturėjo pakankamų dokumentų, kad būtų galima jį įforminti UAB „Transadria“ vardu, taip pat nurodė, jog automobiliu disponavo kaip savo. Bylos nagrinėjimo metu trečiasis asmuo D. Š. taip pat nurodė, kad automobilio neslėpė, nežinojo, jog automobilis kažkam priklausė, o kai sužinojo, automobilio jau nebebuvo; buvo visiškai įsitikinęs, kad automobilį buvo įsigijęs, sumokėjęs pinigus, ir automobilis yra jo, įmonės direktorius apie šį automobilį nieko nežinojo. Kolegija nurodė, kad tokias D. Š. nurodytas aplinkybes, jog ginčo automobilį įsigijo jis pats, patvirtina ir kituose įrodymuose užfiksuoti duomenys. Aplinkybės, kad D. Š. iš T. V. anksčiau pirkto kitus automobilius, nekeičia konkrečių nustatytų aplinkybių dėl ginčo automobilio sandorio vertinimo.
11. Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas, nurodydamas, kad atsakovė netvarkė parduoto metalo laužo tinkamos apskaitos, netyrė ir neanalizavo jokių atsakovės metalo laužo apskaitos dokumentų, kadangi tokių duomenų byloje nėra. Iš 2020 m. gegužės 22 d. akistatos protokolo duomenų nustatyta, kad D. Š., pasisakydamas apie ieškovui priklausiusio automobilio išardymo aplinkybes, nurodė, jog T. V. taip ir nepristatė jokių dokumentų, todėl jis pradėjo nerimauti, kad su automobiliu galbūt nėra viskas gerai, ir išardė visą automobilį dalimis, kėbulą supjaustė į keletą dalių ir kartu su kitu metalo laužu perdavė į metalo laužo supirktuvę „Kusakoski“ Klaipėdoje, tiksliai nepamena, kada perdavė, net pagal sąskaitas negalėtų pasakyti, nes visur rašoma tik „metalo laužas“, atskirai dalys nėra vardijamos; likusias automobilio dalis taip pat likvidavo – plastikines dalis sudėjo prie plastiko ir jos išvežtos su plastikų, kitas dalis taip pat išvežė su metalo laužu; stengėsi viską išvežti, išmesti, kad neliktų jokių pėdsakų, jog šis automobilis pas jį buvo. Teisėjų kolegija nusprendė, kad vien nurodyti duomenys, vertinami kartu su nustatytomis automobilio pardavimo aplinkybėmis, nesudaro pagrindo išvada, jog D. Š. veikė atsakovės UAB „Transadria“ vardu ir iniciatyva. Byloje nėra rašytinių įrodymų, pagrindžiančių D. Š. paaiškinimus, kad automobilio dalis jis perdavė į metalo laužą kartu su atsakovei priklausančiu metalo laužu.
12. Teisėjų kolegija sutiko su apeliacinio skundo argumentais, kad vien ta aplinkybė, jog ginčo automobilio pirkimo–pardavimo sandoris įvyko UAB „Transadria“ teritorijoje (aikštelėje) ir automobilis šioje vietoje buvo išardytas, nesudaro pagrindo konstatuoti, kad yra visos sąlygos taikyti atsakovei civilinę atsakomybę.
13. Teisėjų kolegija taip pat nusprendė, kad byloje esantys įrodymai nesudaro pagrindo konstatuoti, jog pirmosios instancijos teismo nustatytas atsakovės UAB „Transadria“ neveikimas, t. y. nevykdymas pareigos reglamentuoti darbuotojų pareigybes, užtikrinti patekimą į įmonės teritoriją tik darbo laiku arba registruojant kitus atvejus, taip pat darbo įrankių naudojimo kontrolės nebuvimas, yra priežastiniu ryšiu susijęs su ieškovo patirta žala, t. y. kad nesant būtent tokio atsakovės neveikimo ieškovui žala konkrečiu atveju nebūtų kilusi ar nebūtų buvę pakankamų sąlygų žalai atsirasti. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad net jei *conditio sine qua non* sąlyga būtų tenkinama, pirmosios instancijos teismo nurodytų atsakovės UAB „Transadria“ veiksmų neatlikimas yra pernelyg nutolęs nuo ieškovui kilusios žalos ir nesudaro pagrindo pripažinti, kad žala pagal jos ir civilinės atsakomybės prigimtį laikytina atsakovės veiksmų (neveikimo), nors ir ne vieninteliu, rezultatu (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.247 straipsnis, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 178, 185 straipsniai).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

14. Kasaciniu skundu ieškovas D. G. prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimą ir palikti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. liepos 13 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 14.1. Byloje yra pagrindas konstatuoti žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme, nes be UAB „Transadria“ darbuotojų ir paties direktoriaus veiksmų žala ieškovui nebūtų atsiradusi, o atsakovės UAB „Transadria“ neveikimas laikytinas objektyviojo bendrininkavimo prasme susijusiu su atsakovo T. V. atliktais veiksmais.
 - 14.2. Atsakovės veiksmų neteisėtumą patvirtina tai, kad UAB „Transadria“ nupirko iš atsakovo T. V. automobilį, tą, įvertinęs baudžiamojoje byloje esančius duomenis, liudytojų parodymus, konstatavo Klaipėdos apylinkės teismas baudžiamojoje byloje Nr. 1-236-726/2021, t. y. 2021 m. kovo 26 d. nuosprendyje konstatuota, jog atsakovas T. V. išsinuomavo iš ieškovo automobilį „Audi A4“, žinodamas, kad automobilio negrąžins, ir 2020 m. kovo mėn. pardavė minėtą automobilį atsakovei UAB „Transadria“, atstovaujamai trečiojo asmens D. Š. Duodamas teismui paaiškinimus atsakovės UAB „Transadria“ direktorius J. D. nurodė, kad sutinka su tokia nustatyta aplinkybe baudžiamojoje byloje.
 - 14.3. D. Š. buvo ir tebėra atsakovės vadybininkas, kuris turėjo įgaliojimus tiek bendrauti su klientais, perduoti dokumentus, pinigus, tiek pats ardyti automobilius, skirtus utilizuoti, tiek tokius nurodymus duoti šaltkalviams. Trečiasis asmuo D. Š. teismui patvirtino, kad automobilio „Audi A4“ pirkimo–pardavimo sandoris įvyko UAB „Transadria“ teritorijoje, čia automobilis buvo laikomas ir ardomas. D. Š. taip pat paaiškino, kad turi iš anksto paruoštus neužpildytus dokumentus su atsakovės direktoriaus parašu, kad dėl kiekvieno atvejo nereikėtų jo kviesti. Iš to išplaukia, kad atsakovė buvo suteikusi visus įgaliojimus D. Š. veikti jos vardu. Atsakovas T. V. nurodė, kad automobilį pardavė D. Š., tačiau taip pat patvirtino, kad sandoris įvyko UAB „Transadria“ teritorijoje, kur jis ir anksčiau jau buvo pardavęs automobilius būtent atsakovei. Be to, D. Š. bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teismo posėdžio metu patvirtino, kad jis negalėjo įforminti automobilio pirkimo UAB „Transadria“ vardu, nes nebuvo visų reikiamų dokumentų, bet patikėjo T. V., kad tokie dokumentai bus pateikti vėliau. D. Š. taip pat paaiškino, kad, gavę užsakymą iš klientų dėl reikiamų detalių, kartu su kitais atsakovės

darbuotojais automobilį pradėjo ardyti.

- 14.4. D. Š., 2020 m. gegužės 22 d. akistatos protokole pasisakydamas apie ieškovui priklausiusio automobilio išardymo aplinkybes, aiškiai nurodė, kad kėbulą supjaustė į keletą dalių ir kartu su kitu metalo laužu pridavė į metalo laužo supirktuvę „Kusakoski“ Klaipėdoje, nurodė, kad net pagal sąskaitas negalėtų pasakyti, kuriuo metu buvo išvežtas ginčo automobilio kėbulas, nes visur rašoma tik „metalo laužas“, atskirai dalys nėra nurodomos. Iš to išplaukia, kad sąskaitos buvo rašomos atsakovės vardu ir jos naudai. Šios aplinkybės paneigia apeliacinės instancijos teismo teiginį, neva ginčo transporto priemonės detalių UAB „Transadria“ nepardavinėjo ir jos neutilizavo. Pardavusi išardyto ieškovui priklausiusio automobilio detales atsakovė UAB „Transadria“ iš to gavo pajamų.
- 14.5. Atsakovės UAB „Transadria“ neveikimas – nevykdymas pareigos reglamentuoti darbuotojų, nagrinėjamu atveju vadybininko D. Š. ir jam ginčo automobilį padėjusių ardyti darbuotojų, pareigybes, užtikrinti, kad į įmonės teritoriją galima patekti tik darbo laiku arba registruojant atvejus, kai yra būtinybė dėl darbo specifikos patekti ne darbo metu, darbo įrankių naudojimo kontrolės nebuvimas, nevedimas parduoto metalo laužo tinkamos apskaitos – sudarė sąlygas D. Š. neteisėtai priimti ieškovo automobilį, jį neteisėtai išardyti ir parduoti, ir tokie UAB „Transadria“ veiksmai (neveikimas), priešingai nei nusprendė apeliacinės instancijos teismas, yra aiškiai susiję priežastiniu ryšiu su ieškovo patirta žala. Suteikusi plačius įgaliojimus D. Š. atstovauti atsakovei, suteikiant iš anksto paruoštus neužpildytus dokumentus su atsakovės direktoriaus parašu, suteikiant D. Š. plačius įgaliojimus bendrauti su klientais, perduoti dokumentus, pinigus, tiek pačiam ardyti automobilius, skirtus utilizuoti, tiek tokius nurodymus duoti šaltkalviams, atsakovė (atsakovės vadovas) turėjo ir galėjo suprasti galimas tokių plačių D. Š. suteiktų įgaliojimų pasekmes. Ieškovo žala laikytina atsakovės, nors ir ne vienintelių neteisėtų veiksmų, rezultatu.
- 14.6. Apeliacinės instancijos teismas nesilaikė įrodymų vertinimo taisyklių, atsakovės nurodytiems argumentams be pagrindo suteikdamas ypatingą įrodomąją vertę, – teismas rėmėsi atsakovės gynybinėmis prielaidomis ir aplinkybėmis, neturinčiomis jokios įrodomosios reikšmės, o ne įrodymų visetu. Teismas neįvertino ieškovo atsiliepime į apeliacinį skundą nurodytų argumentų ir galėjo būti šališkas. Be to, taip buvo pažeista ieškovo teisė būti išklausytam, teisingumas nebuvo įvykdytas atidžiai.
15. Atsakovė UAB „Transadria“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 15.1. Pirmosios instancijos teismo sprendimu nepagrįstai buvo konstatuota, kad atsakovė nevykdo pareigos reglamentuoti savo darbuotojų pareigybių. Iš pirmosios instancijos teisme duotų paaiškinimų matyti, kad tiek atsakovės direktorius, tiek pats D. Š. nurodė, jog pagal pareigybių aprašymus atsakovės dokumentus pasirašo būtent direktorius, skelbimus dėl automobilių ir jų detalių pardavimo deda taip pat atsakovės direktorius, o trečiajam asmeniui priskiriamos bendravimo su klientais bei automobilių ardymo funkcijos, taip pat trečiasis asmuo gali duoti nurodymus šaltkalviams nuimti reikiamas automobilių dalis. Trečiajam asmeniui buvo pateikiami pasirašyti dokumentai, kad jis šiuos dokumentus perduotų klientams. Bylos duomenys paneigia ieškovo teiginį, jog atsakovė nevykdė pareigos reglamentuoti darbuotojų pareigybių.
- 15.2. Vien pats faktas, kad neteisėti veiksmai buvo atlikti pasinaudojant atsakovės teritorija ir įrankiais, negali sudaryti pagrindo už neteisėtus veiksmus laikyti atsakingą atsakovę. Taip pat tai, kad pavieniai darbuotojai turi teisę patekti į atsakovės teritoriją ne darbo metu, savaime nereiškia jų nekontroliavimo.
- 15.3. Darbo įrankių kontrolę, t. y. koks darbuotojas ir koku metu gali naudotis konkrečiais įrankiais, atsakovei nustatyti yra praktiškai neįmanoma, nes dauguma įrankių yra smulkūs ir jų atskiroms darbo funkcijoms vykdyti reikia įvairiems darbuotojams. Neretai vieną įrankių komplektą naudoja keli darbuotojai vienu metu. Be to, bylos medžiagoje nėra jokių neginčijamų įrodymų, kurie leistų teigti, kad transporto priemonė buvo ardoma būtent pasinaudojant atsakovės įrankiais. Neaišku, kaip darbo įrankių kontrolė būtų padėjusi išvengti žalos ieškovui kilimo.
- 15.4. Neaišku, kuo remdamasis ieškovas teigia, kad atsakovė neveda tinkamos parduoto metalo laužo apskaitos, – ieškovas nenurodė, kokius minėtą apskaitą reglamentuojančius teisės aktus atsakovė pažeidžia. Byloje apskritai nebuvo analizuoti jokie atsakovės metalo laužo apskaitos dokumentai.
- 15.5. Jeigu teigiama, kad atsakovė pažeidė bendro pobūdžio pareigą elgtis rūpestingai ir apdairiai, reikia įvertinti, ar analogiškas paslaugas teikiančiose įmonėse įprasta praktika drausti vadybininkui patekti į darbo vietą po darbo laiko, ar protinga vesti smulkių įrankių (kurie reikalingi automobiliams ardyti) naudojimo kontrolę. Atsakovės vertinimu, nei tai, kad darbuotojai galėjo į įmonės teritoriją patekti po darbo laiko, nei tai, kad darbuotojai be atskiro pasižymėjimo turėjo galimybę pasinaudoti smulkiais įrankiais, savaime neleidžia konstatuoti atsakovės neteisėtų veiksmų.
- 15.6. Trečiasis asmuo, paindamas transporto priemonę, veikė kaip fizinis asmuo, o ne kaip atsakovės darbuotojas. Be to, transporto priemonę trečiasis asmuo pirkė iš savo asmeninių, o ne iš atsakovės lėšų. Taigi trečiasis asmuo transporto priemonę iš ieškovo pirkė ne vykdydamas darbo funkcijas, o dėl savo asmeninių poreikių, todėl CK 6.264 straipsnio 1 dalies taikymas nėra galimas. Trečiasis asmuo, įgijęs transporto priemonę savo vardu, pasinaudojo darbine padėtimi ir darbiniais įgūdžiais tam, kad patenkintų savo poreikius, t. y. transporto priemonę išardytų ir išparduotų dalimis. Byloje nėra nustatyta jokių aplinkybių, kurios leistų teigti, kad trečiasis asmuo, ardydamas transporto priemonę, veikė būtent būdamas pavaldus atsakovei, jos interesais ir naudai.
- 15.7. Atsakovės direktorius policijos patikrinimo metu pateikė visą segtuvą su automobilių pirkimo–pardavimo sutartinis ir kitais automobilių dokumentais. Peržiūrėjus segtuvą, ginčo automobilio „Audi A4“ dokumentų nerasta. Atsakovės žiniomis, policija taip pat tikrino, kieno vardu buvo įdėti skelbimai dėl transporto priemonės detalių pardavimo, ir buvo nustatyta, jog šie skelbimai įdėti ne atsakovės vardu.
- 15.8. Baudžiamojoje byloje teismo nuosprendžiu nustatytos aplinkybės negali būti laikomos prejudiciniais faktais. Atsakovė nebuvo įtraukta į baudžiamąją bylą ir neturėjo teisės teikti paaiškinimų ar atsikirtimų su baudžiamosios bylos dokumentais susipažino tik šioje civilinėje byloje. Matyti, kad ikiteisminio tyrimo medžiagoje nurodyta informacija yra dviprasmiška – kai kur nurodoma, kad transporto priemonę pirkė pats trečiasis asmuo, o kai kur trečiasis asmuo įvardijamas kaip atsakovės darbuotojas.
- 15.9. Pirmosios instancijos teisme atsakovės direktorius paaiškino, kad, trečiajam asmeniui tik iš anksto su direktoriumi suderinus konkrečios transporto priemonės pirkimą, buvo perduodamos konkrečios pinigų sumos, reikalingos sandoriui. Trečiasis asmuo vykdė tik pinigų ir dokumentų perdavimo konkrečiam klientui darbus, tačiau savarankiškai neturėjo jokios teisės disponuoti atsakovės pinigais.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

16. Pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą teismo nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga, teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytų ribų. Bendroji taisyklė, apibrėžianti kasacinės bylos nagrinėjimo ribas, įtvirtinta CPK 353 straipsnio 1 dalyje, yra ta, kad kasacinis teismas patikrina apskųstus procesinius sprendimus teisės taikymo aspektu, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, ir yra saistomas bylą nagrinėjusių teismų nustatytų aplinkybių. Kasacinis teismas turi teisę peržengti kasacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai (CPK 353 straipsnio 2 dalis). Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius, kurie tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-106-969/2023, 22 punktą).
17. Nagrinėjamoje byloje kasacinį skundą teikia ieškovas, kurio ieškinyje priteisti solidariai žalos atlyginimą iš dviejų atsakovo vienas iš atsakovo (juridiniui asmeniui) atmetas. Kreipdamasis į teismą ieškovas ieškinio pagrindu nurodė, kad žala jam atsirado dėl abiejų atsakovo bendrų veiksmų, kurie nors ir neveikė kartu, tačiau abiejų atsakovo veiksmai buvo taip susiję, jog jie buvo žalos atsiradimo priežastis (objektyvusis bendrininkavimas). Taigi, kreipdamasis į teismą ieškovas aiškiai apibrėžė teismo nagrinėjimo dalyką, tokiu būdu nustatydamas ginčo ribas, kurių peržengti teismas neturėjo pagrindo. Teikdamas kasacinį skundą ieškovas nurodė, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias bendrais veiksmais sukėlusią žalą asmenų solidariosios atsakomybės taisyklę, bei CK 6.264 straipsnyje nustatytą samdančio darbuotojus asmens netiesioginę civilinę atsakomybę, tačiau argumentų dėl šios normos taikymo nurodė. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teisme iš esmės buvo nustatomos aplinkybės dėl atsakovo solidariosios atsakomybės taikymo, reikšdamas ieškinį ieškovas neprašė taikyti CK 6.264 straipsnio. Pažymėtina, kad kasacinis skundas iš esmės grindžiamas argumentais dėl solidariąją atsakomybę reglamentuojančių normų taikymo ir tai sudaro kasacinio skundo ribas.
18. Kiekvienas asmuo turi pareigą laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarėtų kitam asmeniui žalos (CK 6.263 straipsnio 1 dalis). Civilinės atsakomybės taikymas yra grindžiamas asmeninės atsakomybės principu, reiškiančiu, kad žalą privalo atlikti tas asmuo, kuris ją savo veiksmais (veikimu, neveikimu) padarė (CK 6.246 straipsnio 1 dalis, 6.263 straipsnio 2 dalis). Kita vertus, ši (asmeninės atsakomybės) taisyklė nėra absoliuti – įstatymai nustato atvejus, kai žalą privalo atlyginti asmuo, kuris tos žalos nepadarė, bet yra atsakingas už žalą padariusio asmens veiksmus. Tokiais atvejais kyla netiesioginė civilinė atsakomybė (CK 6.246 straipsnio 2 dalis, 6.263 straipsnio 3 dalis).
19. Vienas netiesioginės civilinės atsakomybės atvejų yra reglamentuotas CK 6.264 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalis nustato, kad samdantis darbuotojus asmuo privalo atlyginti žalą, atsiradusią dėl jo darbuotojų, einančių savo darbinės (tarnybinės) pareigas, kaltės. Pagal aptariamo straipsnio 2 dalį, darbuotojais laikomi asmenys, atliekantys darbą darbo sutarties arba civilinės sutarties pagrindu, jeigu jie veikia atitinkamo juridinio ar fizinio asmens nurodymu ir jo kontroliuojami.
20. Taigi, CK 6.264 straipsnio norma nustato samdančio darbuotojus asmens netiesioginę civilinę atsakomybę. Kasacinis teismas savo jurisprudencijoje, aiškindamas šią teisės normą, yra nurodęs, kad samdantis darbuotojus asmuo yra atsakingas už tai, kad jo darbuotojai, atlikdami tas pareigas, laikytųsi teisės aktų reikalavimų, nepažeistų bendrojo pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai ir tokiu būdu nepadarėtų kitiems žalos. Netiesioginės atsakomybės taikymo atveju dėl asmeniui padarytos žalos kaltas yra darbuotojas. Samdančio darbuotojus asmens kaltė yra sutapatinama su darbuotojo kalte ir darbdavys atsako už darbuotojo darbo metu padarytą žalą, jei už tą žalą ne darbo metu atsakytų pats darbuotojas. Toks teisinis reguliavimas užtikrina nukentėjusiojo ir žalą padariusio darbuotojo interesų pusiausvyrą bei atlieka prevencinę funkciją, nes darbdavys, žinodamas apie ieškinių dėl darbuotojų veiksmų padarytos žalos atlyginimo atsiradimo riziką, skatinamas organizuoti įmonės veiklą tokiu būdu, kad žalos būtų išvengta arba jos atsiradimo rizika būtų minimali (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-328-248/2015 ir joje nurodyta praktika).
21. CK 6.264 straipsnio 2 dalies norma išskiria dvi darbuotojų kategorijas šios normos prasme: 1) asmenys, kuriuos su darbuotojus samdančiu asmeniu sieja darbo sutartis (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 15, 93 straipsniai); 2) asmenys, kuriuos su darbuotojus samdančiu asmeniu sieja civilinė sutartis, tačiau tokie asmenys veikia atitinkamo juridinio ar fizinio asmens nurodymu ir jo kontroliuojami. Atitinkamai pagal tai nustatomos ir įrodinėtinos aplinkybės. Jeigu nustatoma, kad žalą trečiajam asmeniui padariusį darbuotoją su darbdaviu sieja darbo sutartis, tuomet žalos atlyginimo reikalaujantis asmuo, siekdamas darbdavio atsakomybės, turi įrodyti, kad darbuotojas žalą padarė vykdydamas darbo pareigas. Jeigu žalą padariusį asmenį su darbdaviu sieja civilinė sutartis, žalos atlyginimo reikalaujantis asmuo, siekdamas samdančio atsakomybės, turi įrodyti, kad toks darbuotojas, atlikdamas darbo pareigas, veikia darbdavio nurodymu ir jo kontroliuojamas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-568-611/2016, 29 punktą). Taigi, esminė CK 6.264 straipsnyje įtvirtintos netiesioginės civilinės atsakomybės sąlyga – žala turi būti padaryta darbuotojui vykdamas darbinės pareigas.
22. Teisėjų kolegija pažymi, kad nagrinėjamoje byloje ieškovas pareiškė ieškinio faktiniu pagrindu nurodė ne trečiojo asmens (atsakovės UAB „Transadria“ darbuotojo) veiksmų neteisėtumą, o įrodinėjo pačios atsakovės neteisėtus veiksmus, sudariusius prielaidas žalai atsirasti, ir prašė žalos atlyginimą priteisti solidariai iš atsakovės ir asmens, nuteisto už nusikalstamos veikos padarymą. Nors kasaciniame skunde ieškovas ir nurodė CK 6.264 straipsnio nuostatų netinkamą taikymą, tačiau faktiniais skundo argumentais ir toliau laikėsi pozicijos, jog apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias solidariosios deliktinės atsakomybės taikymą, ir nukrypti nuo kasacinio teismo praktikos, aiškinančios objektyviojo bendrininkavimo pagrindus. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad iš esmės ieškovas ne prašė taikyti netiesioginę civilinę atsakomybę, o reikė tiesioginį reikalavimą atsakovei ir įrodinėjo jos, kaip asmens, kurio veiksmai (neveikimas) buvo viena iš sąlygų žalai atsirasti, atsakomybės sąlygas. Dėl to teisėjų kolegija, nagrinėdama bylą pagal kasacinio skundo ribas, plačiau dėl CK 6.264 straipsnio nuostatų taikymo nepasisako.

Dėl deliktinės solidariosios atsakomybės taikymo

23. CK 6.6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad solidarioji skolininkų prievolė nepreziumuojama, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis. Ji atsiranda tik įstatymų ar šalių susitarimu nustatytais atvejais, taip pat kai prievolės dalykas yra nedalus. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad solidarioji skolininkų pareiga preziumuojama, jeigu prievolė susijusi su paslaugų teikimu, jungtine veikla arba kelių asmenų veiksmais padarytos žalos atlyginimu.
24. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad solidarioji civilinė atsakomybė atsiranda iš įstatymo arba prievolės dalykui esant nedaliui (CK 6.6 straipsnio 1 dalis). Taigi, pagal bendrą civilinės atsakomybės taisyklę skolininkų daugeto atveju prievolė yra dalinė (CK 6.5 straipsnis). Tačiau deliktinės atsakomybės atveju CK 6.6 straipsnio 3 dalyje ir 6.279 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta solidariosios skolininkų pareigos prezumpcija, jeigu prievolė susijusi su kelių asmenų veiksmais padarytos žalos atlyginimu. Toks reguliavimas užtikrina nukentėjusio asmens intereso veiksmingai įgyvendinti teisę į žalos atlyginimą apsaugą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-235-1075/2018, 31 punktą).

25. Solidarioji atsakomybė taikoma, kai pagal neteisėtus veiksmus ir kilusią žalą saistančio priežastinio ryšio pobūdį nustatomas bendrininkavimas siaurąja prasme (bendrininkavimas plačiąja prasme apima visus skolininkų daugeto atvejus, įskaitant ir dalinės atsakomybės). Bendrininkavimo siaurąja prasme atvejai gali būti skirstomi į subjektyvųjį ir objektyvųjį bendrininkavimą. Subjektyvusis bendrininkavimas – tai atvejai, kai keli pažeidėjai veikia bendrai, t. y. turėdami bendrą ketinimą sukelti žalą. Objektyvusis bendrininkavimas – tai atvejai, kai žala atsiranda tik dėl kelių atskirų, pavienių priežasčių sąveikos, t. y. keli pažeidėjai veikia atskirai neturėdami bendro ketinimo sukelti žalą, vienas apie kito neteisėtus veiksmus dažniausiai nežinodami, tačiau žala atsiranda tik dėl to, kad kiekvieno jų veiksmas buvo būtinoji žalos atsiradimo priežastis. Objektyviojo bendrininkavimo atveju pažeidėjų veiksmų bendrumas nėra akivaizdžiai išreikštas. Jokio susitarimo sukelti žalą ar dalyvauti atliekant neteisėtus veiksmus nėra. Vis dėlto kiekvienas iš pažeidėjų prisideda prie žalos atsiradimo iš esmės – be jo žala (visa apimtimi) apskritai nebūtų atsiradusi. Taigi šiuo atveju konstatuojamas teismo priežastinio ryšio tarp kiekvieno iš pažeidėjų veiksmų ir atsiradusios žalos egzistavimas. Kadangi objektyviojo bendrininkavimo atveju kelios priežastys yra atskiros, tačiau priklausančios viena nuo kitos, tai atsizvelgiant į šią priklausomybę galima konstatuoti žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-144/2014; 2015 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-665-969/2015; 2016 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-132-695/2016, 24 punktas; 2021 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-344-701/2021, 28 punktas).
26. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas klausimas dėl atsakovės UAB „Transadria“ (juridinio asmens, turinčio teisę verstis automobilių ardymo veikla) solidariosios atsakomybės su asmeniu, kuris neteisėtai užvaldė ieškoviui nuosavybės teise priklausiusią transporto priemonę ir ši buvo išardyta atsakovės teritorijoje ir tokiu būdu sunaikinta.
27. Objektyviojo bendrininkavimo atveju turi būti nustatytas kiekvieno bendrininko veiksmų ryšys su ta pačia kilusia žala. Objektyviojo bendrininkavimo atveju solidarioji atsakomybė taikoma ne dėl to, kad preziumuojamas kiekvieno asmens veiksmų ir kilusių padarinių priežastinis ryšys, o dėl to, jog nustatoma, kad kiekvieno asmens veiksmas yra būtini visai žalai atsirasti. Todėl turi būti nustatytas faktinis ir teisinis priežastinis kiekvienos priežasties ir kilusių padarinių ryšys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-59-1075/2020, 32 punktas; 2021 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-288-1075/2021, 26 punktas).
28. CK 6.247 straipsnyje, reglamentuojančiame civilinės atsakomybės sąlygas – priežastinio ryšio sampratą, nustatyta, kad atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmu (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu.
29. Kasacinio teismo praktikoje faktiniam priežastiniam ryšiui nustatyti taikomas *conditio sine qua non* (būtina sąlyga, be kurios neįmanoma ką nors pradėti) testas, t. y. nustatoma, ar žala būtų atsiradusi, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Šis testas taikomas ir objektyviojo bendrininkavimo atvejui. Kita vertus, tam tikrose situacijose atsizvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes, dauginio priežastingumo atveju šis testas gali būti ir modifikuojamas. Objektyviojo bendrininkavimo atveju kiekvieno iš asmenų veiksmas atskirai, taip pat visi kartu būtini žalai atsirasti. Todėl tokiems atvejais, atsizvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, atsakomybė vienam iš asmenų gali būti netaikoma, jeigu nebus nustatytas faktinis priežastinis ryšys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-59-1075/2020, 33 punktas). Nustačius faktinį priežastinį ryšį, atitinkamai nustatomas kiekvieno iš asmenų veiksmų ir kilusių padarinių teisinis priežastinis ryšys, t. y. nustatoma, ar nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu (CK 6.247 straipsnis). Nustatant teisinį priežastinį ryšį yra sprendžiama, ar padariniai teisine prasme nėra permelyg nutolę nuo neteisėto veiksmo (neveikimo). Tokiu atveju reikia įvertinti atsakovo, jeigu jis elgtųsi kaip protingas ir apdairus asmuo, galinčybę neteisėtų veiksmų atlikimo metu numatyti žalos atsiradimą, neteisėtais veiksmais pažeistos teisės ar teisėto intereso prigimtį ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-320-916/2019 71 punktą; 2019 m. gruodžio 19 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-393-916/2019 36 punktą; 2021 m. lapkričio 17 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-288-1075/2021 25 punktą).
30. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad atsakovė UAB „Transadria“ yra įmonė, turinti teisę ardyti transporto priemones. Lietuvos Respublikos viešajame eisme dalyvauti leidžiama nustatyta tvarka registruotoms motorinėms transporto priemonėms ir (ar) priekaboms (Lietuvos Respublikos saugaus eismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalis). Motorinės transporto priemonės ir (ar) priekabos leidimas dalyvauti viešajame eisme Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių registro tvarkytojo sprendimu panaikinamas ir motorinė transporto priemonė ir (ar) priekaba išregistruojama, kai motorinė transporto priemonė ir (ar) priekaba pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatas pripažįstama netinkama eksploatuoti (Saugaus eismo įstatymo 27 straipsnio 7 dalis). Transporto priemonės ardymas – atskirų transporto priemonės dalių, mazgų, mechanizmų, agregatų, sistemų išmontavimas, transporto priemonės sukarpymas, smulkinimas ar kitoks apdorojimas siekiant juos pakartotinai naudoti, perdirbti ar šalinti (Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 66 dalis). Transporto priemonių ardymui (eksploatuoti netinkamų transporto priemonių išmontavimui) taikomos Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 710. Nurodytas teisinis reglamentavimas suponuoja išvadą, kad jeigu transporto priemonė yra išardoma laikantis teisės aktų reikalavimų, ji yra išregistruojama iš transporto priemonių registro ir išnyksta iš civilinės apyvartos. Transporto priemonės išardymas sukelia reikšmingus padarinius civiliniuose teisiniuose santykiuose, todėl ūkio subjektų veikla turi būti organizuojama taip, kad nebūtų sudarytos prielaidos neteisėtiems veiksams atlikti.
31. Byloje nustatytos faktinės aplinkybės, kad trečiasis asmuo D. Š. buvo ir tebėra atsakovės vadybininkas, turėjęs įgaliojimus tiek bendrauti su klientais, perduoti dokumentus, pinigais, tiek pats ardyti utilizuoti skirtus automobilius, tiek tokius nuordymus duoti šaltkalviams; automobilio „Audi A4“ pirkimo–pardavimo sandoris, pagal kurį trečiasis asmuo atsiskaitė iš savo asmeninių lėšų, įvyko UAB „Transadria“ teritorijoje, joje automobilis buvo laikomas gana ilgą laiką ir ardomas. Byloje taip pat nustatyta, kad trečiasis asmuo, kaip vadybininkas, turėjo teisę disponuoti UAB „Transadria“ turtu, įrankiais, bet kada įeiti į UAB „Transadria“ teritoriją, automobilį ardė kartu su kitais UAB „Transadria“ darbuotojais, tačiau teismai nenustatė, kad šiuo konkrečiu atveju jis būtų veikęs atsakovės UAB „Transadria“ vardu ir iniciatyva. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog byloje nėra pateikta įrodymų, kurie patvirtintų, kad buvo sudaryti automobilio dalių pirkimo–pardavimo sandoriai ir kad ginčo automobilio dalys buvo parduotos UAB „Transadria“ vardu. Teismų nustatytos aplinkybės suponuoja išvadą, kad trečiasis asmuo šiuo atveju veikė ne kaip įmonės darbuotojas, atliekantis savo tiesiogines pareigas, o kaip fizinis asmuo, savo interesais ir naudai, pasinaudojęs galimybe įmonės teritorijoje ir jos resursais vykdyti tam tikrą veiklą.
32. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių (CPK 353 straipsnio 1 dalis). Iš esmės byloje nėra ginčo dėl to, kad ieškoviui priklausiusį automobilį iš atsakovo T. V. įsigijo trečiasis asmuo iš savo asmeninių lėšų, tačiau automobilis buvo išardytas ir sunaikintas atsakovės teritorijoje pasinaudojęs atsakovės resursais, šiuos veiksmus atliko trečiasis asmuo. Byloje buvo nustatyta, kad trečiasis asmuo D. Š. turėjo atsakovės direktoriaus pasirašytus sutarčių blankus, tačiau nagrinėjamo atveju automobilio pirkimo – pardavimo sutarties neįformino, nes nebuvo pateikti visi automobilio dokumentai. Taip pat nustatyta, kad automobilį trečiajam asmeniui padėjo ardyti atsakovės darbuotojai, pavaldūs trečiajam asmeniui. Teisėjų kolegija, atsizvelgdama į teismų byloje nustatytas aplinkybes, vertina, kad egzistavusi atsakovės darbo organizavimo tvarka sudarė galimybę trečiajam asmeniui nekludomai išardyti ieškoviui priklausiusį automobilį, tokiu būdu jį sunaikinant kaip nuosavybės teisės objektą ir ieškoviui padarant turtinę žalą. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad tarp atsakovės neveikimo ir atsiradusių padarinių yra faktinis priežastinis ryšys.
33. Nustačius faktinį priežastinį ryšį, būtina nustatyti ir teisinį priežastinį ryšį, kai sprendžiama, ar padariniai teisine prasme nėra permelyg nutolę nuo neteisėto veiksmo (neveikimo). Kaip minėta, nustatant teisinį priežastinį ryšį reikia įvertinti atsakovo, jeigu jis elgtųsi kaip protingas ir apdairus asmuo, galinčybę atliekant neteisėtus veiksmus numatyti žalos atsiradimą, neteisėtais veiksmais pažeistos teisės ar teisėto intereso prigimtį ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą.

34. Teisėjų kolegija pažymi, kad atsakovė UAB „Transadria“ yra juridinis asmuo, kuris, be kita ko, užsiima transporto priemonių ardymu, duomenys apie tokią atsakovės veiklą viešai prieinami Aplinkos apsaugos agentūros duomenų bazėje. Pažymėtina, kad naudotos transporto priemonės gali būti ardomos įvairiais tikslais, be kita ko, ir turint tikslą panaudoti jų detales kitose transporto priemonėse, tačiau bet kuriuo atveju tai turi vykti teisėtai, kad nebūtų pažeistos automobilio savininko teisės. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovei, kaip verslininkei, veikiančiai atitinkamoje veiklos srityje, turi būti suprantamos transporto priemonių išardymu sukuriamos pasekmės ir atsakovė, kaip protingas ir apdairus asmuo, turi pareigą elgtis taip, kad būtų užtikrinta, jog jos teritorijoje nebūtų sudaromos galimybės ardyti ir tokiu būdu sunaikinti vogtas ar kitokiu neteisėtu būdu įgytas transporto priemonės. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad trečiasis asmuo turėjo galimybę laisvai bet kada patekti į įmonės teritoriją, nekludomai šioje teritorijoje laikyti svetimą transporto priemonę, ją ardyti bei atlikti kitus veiksmus, dėl kurių ieškovui priklausiusi transporto priemonė buvo sunaikinta kaip nuosavybės teisės objektas. Susiklosčiusi tvarka sudarė sąlygas atsakovui T. V. ieškovui priklausančią transporto priemonę perduoti būtent trečiajam asmeniui, kuris turėjo galimybės veikti atsakovės teritorijoje. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovė, kaip protinga ir apdairi verslininkė, turėjo ir galėjo suvokti, kad įmonėje nusistovėjusi tvarka sudarė sąlygas įmonės teritorijoje vykdyti atitinkamą veiklą, todėl nėra pagrindo teigti, kad UAB „Transadria“ neveikimas yra pernelyg nutolęs nuo kilusių padarinių.
35. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas, reglamentuojančias objektyvų bendrininkavimą ir priežastinio ryšio nustatymą, todėl apeliacinės instancijos teismo sprendimas, kuriuo panaikinta Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. liepos 13 d. sprendimo dalis, kuria iš UAB „Transadria“ priteistas 4800 Eur dydžio turtinės žalos atlyginimas ir dėl šios dalies priimtas naujas sprendimas – ieškovo ieškinys atsakovėi UAB „Transadria“ atnestas, naikinamas ir paliekamas galioti pirmosios instancijos teismo sprendimas (CPK 359 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

36. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą (CPK 93 straipsnio 1 dalis). Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą (CPK 93 straipsnio 5 dalis).
37. Panaikinus apeliacinės instancijos teismo sprendimą, perskirstomos šalių apeliacinės instancijos teisme patirtos bylinėjimosi išlaidos. Be kita ko, jeigu teismas, išnagrinėjęs bylą apeliacine ar kasacine tvarka, savo nutartimi galutinai išsprendžia ginčą dėl teisės arba nutraukia bylą, arba palieka ieškinį nenagrinėtą, jis privalo išspręsti sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimą, išskyrus atvejus, kai pagal byloje esančią medžiagą išspręsti sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimą nagrinėjant bylą apeliacine ar kasacine tvarka nėra galimybės. Tokiu atveju šis klausimas perduodamas spręsti pirmosios instancijos teismui (CPK 762 straipsnio 1 dalis).
38. Nustačius, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai tenkino atsakovės UAB „Transadria“ apeliacinį skundą, konstatuotina, kad teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą apeliacinės instancijos teisme įgijo ieškovas.
39. Ieškovas pateikė įrodymus, pagrindžiančius 200 Eur dydžio bylinėjimosi išlaidas, patirtas apeliacinės instancijos teisme (už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą), šios išlaidos neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio patvirtinimo“ nustatytų maksimalių sumų, todėl jų atlyginimas iš atsakovės UAB „Transadria“ priteisiamas ieškovui.
40. Atsakovėi UAB „Transadria“ apeliacinės instancijos teismo sprendimu priteista 108 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme. Konstatuota, kad atsakovė teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą apeliacinės instancijos teisme neįgijo. Byloje esantis antstolės Ilonos Girdenienės patvarkymas dėl vykdomosios bylos užbaigimo (2 t., b. l. 117–118) patvirtina, kad ieškovas D. G. įvykdė šią apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį, todėl teisėjų kolegija nusprendžia atgręžti sprendimo vykdymą ir ieškovui iš atsakovės priteisti 108 Eur, sumokėtus pagal panaikintą Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimą (CPK 760 straipsnio 1 dalis).
41. Ieškovas pateikė įrodymus, pagrindžiančius kasaciniame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas: 108 Eur žyminio mokesčio ir 200 Eur už kasacinio skundo parengimą. Ieškovo kasacinį skundą tenkinus visiškai, nustatius, kad ieškovo kasaciniame teisme patirtos bylinėjimosi išlaidos neviršija Rekomendacijose nustatytų maksimalių sumų, ieškovui priteisiamas 308 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimą panaikinti ir palikti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. liepos 13 d. sprendimą.

Priteisti ieškovui D. G. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Transadria“ (j. a. k. 302430174) 108 (vieną šimtą aštuonis) Eur, sumokėtus ieškovo D. G. atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Transadria“ pagal panaikintą Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. gruodžio 22 d. nutartį.

Priteisti ieškovui D. G. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Transadria“ (j. a. k. 302430174) 200 (dvejų šimtų) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą.

Priteisti ieškovui D. G. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Transadria“ (j. a. k. 302430174) 308 (trijų šimtų aštuonių) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Gražina Davidonienė

